

Justitiedepartementet, 111 52 Stockholm
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Ju.L6@regeringskansliet.se.

Diarienummer: KS 2025-0143

Yttrande

Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2, Ju 2023:05)

Svenska kyrkan har granskat utredningens förslag utifrån teologiska och etiska perspektiv: Svenska kyrkans grundläggande människosyn, barnrättsperspektiv, rätten till liv i värdighet, samt Sveriges internationella åtaganden att respektera och garantera mänskliga friheter och rättigheter i ett demokratiskt samhälle. Vårt stöd för demokratin bottnar i övertygelsen att varje människa är skapad till Guds avbild, lika i värdighet och grundläggande rättigheter.

Svenska kyrkans synpunkter

- Svenska kyrkan *tillstyrker* förslaget om rätten till domstolsprövning.
- Svenska kyrkan *tillstyrker* förslaget om rätten till abort.
- Svenska kyrkan anser att frågan kring att möjliggöra återkallelse av medborgarskap som förvärvats genom oriktiga eller ofullständiga uppgifter eller genom annat otillbörligt förfarande behöver utredas vidare.
- Svenska kyrkan *avstyrker* förslaget om att medborgarskap ska kunna fråntas den som gör sig skyldig till viss allvarlig brottslighet.
- Svenska kyrkan *avstyrker* förslaget om att göra det möjligt att begränsa föreningsfriheten för kriminella sammanslutningar.
- Svenska kyrkan anser att förslagen behöver kompletteras med en barnkonsekvensanalys.

Utveckling av Svenska kyrkans synpunkter

Rätten till domstolsprövning

Svenska kyrkan *tillstyrker* förslaget om rätten till domstolsprövning.

Svenska kyrkan delar utredningens syn att rätten till domstolsprövning är grundläggande för ett demokratiskt samhälle och att det bör ges en uttrycklig förankring i regeringsformen. Svenska kyrkan

har exempelvis i sitt yttrande över *Vår demokrati – värd att värna varje dag*, SOU 2022:28, uttalat ett starkt stöd för förslag som kan stärka Sveriges demokrati.

Rätten till abort

Svenska kyrkan *tillstyrker* förslaget om att införa ett konstitutionellt skydd för rätten till abort.

I Svenska kyrkan har frågan om abort tagits upp i biskopsbrevet *Livets början och livets slut*. Den kristna människovärdesprincipen står inför många svåra avvägningar när det gäller rätten att avbryta en graviditet. Idealet är att tillgång till preventivmedel och goda möjligheter att ta emot barn under skiftande förhållanden ska göra att aborter inte ska behöva vara ett nödvändigt alternativ. Ändå är det utopiskt att tänka sig en värld helt befriad från oönskade graviditeter. De som drabbas hårdast av inskränkningar i aborträtten är de som befinner sig i utsatthet som fattigdom och sociala missförhållanden. Svenska kyrkan menar att abort kan accepteras, eftersom det är en avgörande skillnad mellan foster och barn. I Svenska kyrkans läronämnds yttrande (1993:513) beskrivs ett foster tidigt i graviditeten som ”en människa i vardande”, och fostret ges högre skyddsvärde ju längre graviditeten fortskrider.

Grundlagsskyddet för rätt till medborgarskap

Svenska kyrkan konstaterar att det kan finnas ett legitimt intresse från staten att i enskilda fall möjliggöra återkallelse av medborgarskap som förvärvats genom oriktiga eller ofullständiga uppgifter eller genom annat otillbörligt förfarande. Svenska kyrkan anser dock att frågan behöver utredas vidare om regeringen önskar gå vidare med en lagstiftning. Detta för att tydliggöra delar som riskerar att tolkas subjektivt och leda till osäker tillämpning, så som ”ofullständiga uppgifter”.

Svenska kyrkan anser att det vore problematiskt att återkalla medborgarskap som ett straff för allvarlig brottslighet. Det skulle innebära att medborgarskapet blir absolut för vissa och villkorat för andra. Enligt Svenska kyrkan ska medborgare, oavsett moralisk kompass, behandlas straffrättsligt lika som alla andra medborgare. En uppdelning där medborgarskapet värderas olika riskerar att motverka den påstådda intentionen att stärka dess värde.

Svenska kyrkan noterar att förslagens skrivning är tvingande: medborgarskap *ska* fräntas – inte *kan* fräntas. Förslagens tvingande skrivning gör med andra ord ingen skillnad om det dubbla medborgarskapet är något en person har fått på grund av att vissa stater inte accepterar en avsägelse av medborgarskap, eller har påtvingats ättlingar till tidigare utvandrade. Barn som är födda i Sverige och tilldelats även ett utländskt medborgarskap skulle få det villkorade medborgarskapet, något som enligt Svenska kyrkan skulle bryta mot barnkonventionens artiklar 2, 3 och 6. Det finns även risk att förslaget, i synnerhet med den tvingande skrivelsen, inte överensstämmer med artikel fem i europeiska medborgarskapskonventionen, som i punkt två fastslår att ”varje nationsstat ska vägledas av principen om icke-diskriminering mellan sina medborgare, oavsett om de är medborgare från födelsen eller har förvärvat medborgarskapet senare.”

Svenska kyrkan anser att relationen mellan invånarna i Sverige och staten behöver vara tydlig inte bara i de skyldigheter som medborgarna har gentemot staten, utan även i de skyldigheter som staten har gentemot medborgarna. Givet utvecklingen i vissa andra länder där exempelvis brott mot rikets säkerhet har kommit att användas som repressiva etiketter mot oliktankande är det värt att påminna om vikten av att iakttä försiktighet i inskränkning av medborgarskapet. Utifrån detta resonemang menar Svenska kyrkan att en neutral medborgarskapslag är ett sätt att skydda den liberala demokratin.

Grundlagsskyddet för föreningsfriheten i förhållande till kriminella sammanslutningar

Svenska kyrkan *avstyrker* förslaget om att göra det möjligt att begränsa föreningsfriheten för kriminella sammanslutningar. Svenska kyrkan anser att den föreslagna förändringen av regeringsformen saknar proportion till syftet med förändringen och riskerar att inte uppfylla grundläggande krav på rättssäkerhet.

Utredningen lägger fram att det krävs starka skäl för att sänka skyddsnivån för föreningsfriheten. Svenska kyrkan konstaterar dock att utredningen saknar tydliga exempel på vilka positiva effekter som grundlagsändringen gällande föreningsfrihet skulle innebära. Det står i betänkandet att ändringen skulle innebära utökade begränsningsmöjligheter i förhållande till kriminella sammanslutningar, men det framgår inte hur och på vilket sätt. Det saknas överlag tydliga beskrivningar av förslagets fördelar. Det gör att de skäl som ska föreligga för en ändring av grundlagen inte kan ses som tillräckligt underbyggda för att kunna kallas starka, och därmed inte heller motiverade. Med den föreslagna ändringen uppstår dessutom frågetecken om hur bedömningen bör göras på föreningsnivå, och när rekvisiten är uppfyllda. Dessa tveksamheter kan innebära att det är ytterst svårt att begränsa föreningsfriheten på sätt som föreslås.

Brist på barnkonsekvensanalys

Svenska kyrkan konstaterar att flera av förslagen i utredningen direkt berör barn och deras rättigheter men att det saknas en barnkonsekvensanalys. Svenska kyrkan anser utifrån detta att förslagen i den fortsatta beredningen behöver kompletteras med en barnkonsekvensanalys i enlighet med artikel 3.1 och 12 barnkonventionen.

Svenska
kyrkan

Uppsala 19 mars 2025

På kyrkostyrelsens vägnar,

Martin Modéus

Ärkebiskop, ordförande

Karin Sarja

Kyrkosekreterare, avdelningschef